

2014 | 4

VPWinfo.nl

Kwartaalblad van **VPW Nederland** Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht | T 030 293 33 15 | E info@vpwinfo.nl | I www.vpwinfo.nl

Om wie
jij bent

VPW Nederland

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Ook die komen ons dorp niet in!

Het is inmiddels bijna tien jaar geleden dat een klein Twents dorp op zijn achterste benen stond omdat er een exodushuis zou komen. Het is er ook nooit gekomen. De angst voor de ex-gedetineerden was te groot en de stemming te onredelijk om het verhaal van de eventuele nieuwe bewoners binnen te laten komen. Het dorp zag alleen maar dieven, moordenaars of nog erger verkrachters. Het zijn natuurlijk ook geen lieverdjes, maar als ze als ex-gedetineerde zelf aangeven om onder begeleiding een zinvolle nieuwe start te maken, dan hebben ze mijn inziens recht op een plaats in de herberg waar die ook staat. Vaak zijn de verwachtingen hoog gespannen over de tijd na hun vrijlating. Ze vergeten echter dat ze zichzelf meenemen en weer in dezelfde valkuil van de criminaliteit terugkomen. Exodus neemt hen niet zomaar aan het handje en laat ze zelf stapsgewijs werken aan hun eigen kans op volwaardige terugkeer. Wat mij mateloos stoorde was dat de voorgangers van de kerken hun nek niet uitstaken en de gelovigen in het dorp niet om de oren sloegen met een tekst als: Wie zonder zonde is, werpe de eerste steen... Of, heb je naaste lief ook als het niet je keurige buurman is. Ik weet het, het klinkt moralistisch maar ik weet ook nog dat ik behoorlijk gefrustreerd was door de onverbiddelijke houding van 'niet welkom' zijn. Onderbuik gevoelens van de mensen dienen serieus genomen te worden maar een volgende stap zou toch moeten zijn dat mensen zich toch open durven te stellen en durven te leven vanuit vertrouwen. Om dit te leren en te kunnen hebben ze ook begeleiding nodig. Voor de kerk, bij voorgangers in de parochies en bij het justitie-pastoraat ligt hier een taak en is er nog een hele wereld te winnen..

Ina van de Bunt Koster, voorzitter

• **Redactie VPWinfo.nl**
Jan Franken (hoofdredacteur), Elly Bus, Mirjam Dirkx, Jan Houben, Lidwien Meijer, Geert Rozema, Jeroen van Lente.
• **Redactiesecretaris**
Mirjam Dirkx, 't Vaartje 112, 5165 ND Waspik
T 0416 - 312385 / 06-444 60 207
mirjamdirkx@kpnplanet.nl

• **Grafisch ontwerp**
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper
Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen
T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@msn.com
I www.behance.net/jeroenvanlente.
Foto's van de auteurs en foto's bij artikelen zijn door de betreffende auteurs aangeleverd.
• **Druk** Drukkerij DekkersvanGerwen, Den Bosch.

Contributie

- De VPW kent maar één hoofdtarief waaraan alle andere bedragen zijn ontleend: € 140.
- De contributie bedraagt € 140 voor wie 0.7-1 fte en € 70 voor wie tot 0.7 fte werkt. Onder dat laatste vallen ook de gepensioneerden.
- Omdat het alléén voor pastoraal werk(st)ers in loondienst mogelijk is de contributie te verrekenen met hun brutoloon, worden zij voor een hoger bedrag aangeslagen, maar feitelijk hebben zij een voordeel van enkele euro's.
- Vrienden van de VPW en studenten betalen een aangepast bedrag.
- De letters A, B, C, D, DP (P voor gepensioneerden) en E zijn van belang voor de administratie en staan

- op de betalingsstrook vermeld en verwijzen naar deze tabel.
- **Contributies gelden voor een heel kalenderjaar.**
- **Individuele aanpassingen zijn mogelijk bij bijzondere arbeidsomstandigheden of indien men in de loop van het jaar lid wordt.** In onze statuten wordt een opzegtermijn van een maand aangehouden.
- **Iedereen die meer wil geven dan de gevraagde contributie-bijdrage kan dat als schenking fiscaal verrekenen, ook gepensioneerden (ANBI regeling).**
- **Ons rekeningnummer is NL38 INGB 000 303 72 79 t.n.v. VPW Nederland.** Vermeld altijd: 'Contributie' en het factuurnummer.
- **Wij stimuleren periodieke overschrijvingen van de contributie.**

	Pastoraal werk(st)ers	Priester of diaken	Gepensioneerd
0,7 - 1 fte	A Netto € 134,- (bruto € 200,-)	B € 140,-	DP € 70,-
tot 0,7 fte	C Netto € 67,- (bruto € 100,-)	D € 70,-	DP € 70,-
Elders vakbondslid	D € 70,-	D € 70,-	DP € 70,-
	Vriend € 75,-	E Student € 15,-	

Organisatie – VPW Nederland

- **Secretariaat VPW Nederland** • J. Franken (beleidsmedewerker), Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht 030 - 293 33 15, janfranken@vpwinfo.nl
- **Dagelijks bestuur**
  - H.J.M. v.d. Bunt-Koster (voorzitter), Nijverheidsstraat 22, 7621 TM Borne, 074 - 2670406
  - T. Halin, Kikkerveen 405, 3205 XD Spijkenisse (penningmeester, v.a. 1-1-2014) penningmeester@vpwinfo.nl
  - M.D. Dijkman, Kerkstraat 19, 6941 AC Didam, 0316 - 295 606, vice-voorzitter@vpwinfo.nl
- **Algemeen Bestuur** • H. v.d. Bosch, H.J.M. v.d. Bunt-Koster, J. van Diepen, M.D. Dijkman, W. Hacking, T. Halin, G.M.H. Kamsma-Kunst, J. Klaassen, J. Langelaan, L. Mesman, W. van Paassen, J. Rens.
- **Financiële administratie** • Bosman Financiële Dienstverlening.
- **Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR)** • G. Damen, J. Franken, L. Geurts, T. Halin, H. Hudepohl, A. Kuin, H. van Schalkwijk, N. van Waterschoot (Abvakabo).
- **Website** www.vpwinfo.nl • P. Gabriël, webmaster.

VPW's

- **VPW Den Bosch** • Secretariaat VPW Nederland, Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, 030 - 293 33 15, denbosch@vpwinfo.nl
- **VPW Breda** • Secretariaat: F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06, breda@vpwinfo.nl
- **VPW Groningen-Leeuwarden** • Secretariaat: N. Bouma, Trambaan 15, 9251 LZ Burgum, 0511 705 336, groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl
- **VPW Haarlem-Amsterdam** • Secretariaat: J.P.C. van Diepen, Loodsgracht 75, 1781 KP Den Helder, 0223 - 619 139, haarlem-amsterdam@vpwinfo.nl
- **VPW Limburg** • Secretariaat: P. Linders, Stichting Groenewold, Roermond, 077 - 354 66 89, limburg@vpwinfo.nl
- **VPW Rotterdam** • Secretariaat: H.J.T. Dam, Parallelweg 5, 2951 BS Alblasterdam, 06-12374002, rotterdam@vpwinfo.nl
- **VPW Utrecht** • Secretariaat: Chr. Kantoci-Janssen, Busloselaaan 17-A, 7383 AG Bussloo-Voorst, 0571-261914, utrecht@vpwinfo.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit door te geven aan ons secretariaat: Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht of info@vpwinfo.nl. Denk daarbij aan • Adresgegevens • Verandering van werkkring of werksort • Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time) • Het overgaan van studentlid naar werkend lid • Het met emeritaat gaan.

INHOUD

Al eerder wijdde VPWinfo.nl een nummer aan één van de werken van barmhartigheid (2010-3 dorstigen te drinken geven/hongerigen voeden; 2012-3 doden begraven). De tentoonstelling in het Catharijneconvent met als titel *Ik geef om jou! Naastenliefde door de eeuwen heen* stimuleert om nu weer één van de werken van barmhartigheid centraal te stellen.

De keus van de redactie viel op 'gevangenen bezoeken'. De wereld van de detentie is voor velen vreemd. Met dit nummer kan daar verandering in komen. Vier justitiepastores schrijven over hun werk. Het overkoepelende thema van dit nummer *Om wie jij bent* vat kort samen waar het hen in hun werk om te doen is. Johan Bosboom werkt in een mannengevangenis. Marianne Boselie houdt zich met vrouwen bezig. Willem van de Heijning besteedt een deel van zijn tijd aan jongeren in detentie. Een speciale groep zijn de uitgeprocedeerde asielzoekers. Jean-Pierre Niati ontfermt zich over hen. Maar ook buiten de muren van de gevangenis zijn mensen bekommerd om wie ooit gevangen zat. Kerken met Stip zijn gewone parochies of gemeenten die zich willen inzetten voor ex-gedetineerden. Walther Burgering schrijft hierover. Irinda de Groen werkt bij de Stichting Exodus, waar één van de projecten mensen aan het werk helpt. Genoeg stof om over te reflecteren voor Ryan van Eijk en Fons Flierman. Zij bieden overzicht en stellen een aantal kritische vragen.

De rubriek *Gelezen* sluit met een boekbespreking op het thema aan. En Jan Houben ging voor ons op bezoek bij de tentoonstelling in het Catharijneconvent.

DE PRAKTIJK

- 4 Ik kom naar je toe**
Johan Bosboom
- 6 Werk van barmhartigheid tegen betaling?**
Marianne Boselie
- 8 Barmhartige ruimte bieden**
Willem van de Heijning
- 10 Met God de rivier over**
Jean-Pierre Niati
- 12 Kerk met Stip zijn is een hele kunst**
Walther Burgering
- 16 Vrijwilligers werk(t)**
Irinda de Groen

DE REFLECTIE

- 18 Voor God is niemand een vreemde(ling)**
Ryan van Eijk en Fons Flierman

Op weg naar...

- 21 Ik geef om jou**
Jan Houben
Expositie over naastenliefde in het Catharijneconvent in Utrecht

---

DE RUBRIEKEN

- 14 Gelezen**
Eens een boef...
Een aangrijpend verhaal over de weg naar vrijheid
Jos van Genugten
- 22 Nieuws uit de VPW-en**
Jan Franken
- 26 Onze Rechtspositie**
  - Werkkostenregeling
  - Afscheid Jos Deckers*Jan Franken*
- 28 Rob Lijesen**
Scuba duiken!

Het beeld op de voorkant (*Wind tegen* van Astrid Veldhuyzen-Koppen) staat bij vrouwengevangenis Ter Peel.

Ik kom naar je toe

“Pastor, dit heb ik nog nooit aan iemand verteld...”, zegt de man tegenover mij, juist op het moment dat ik denk: ‘waar gaat dit gesprek eigenlijk over...?’ Bij het verhaal dat hij me toen toevertrouwde, moest ik denken aan ‘Ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe’. Het gaat niet om wat ik kom brengen, maar om onbevooroordeeld te luisteren naar iemand. Dat is voor Johan Bosboom de kern van het werk als justitiepastor: beschikbaar zijn en luisteren naar verhalen en vragen van mensen die soms iets vreselijks hebben gedaan of soms ‘gewoon iets stoms’.

Als pastor werk ik in een *Penitentiaire Inrichting (P.I.)* met plaats voor 468 mannen. De helft is *Huis van Bewaring* (zolang je nog verdachte bent) en de andere helft *Gevangenis* (wanneer je veroordeeld bent). Zo’n PI is net een dorp op zich, inclusief voorzieningen (medische dienst, sport, bibliotheek en kerk). Gedetineerden kunnen om geestelijke verzorging van hun voorkeur vragen d.m.v. het invullen van een ‘spreekbriefje’. Soms krijgen we een seintje van afdelingspersoneel of een psycholoog als iemand ‘zwaar’ zit en wel een luisterend oor kan gebruiken. Vaak zijn thema’s als schuld, vergeving en een nieuwe kans krijgen onderwerp van gesprek. Een andere keer is het heel

Johan Bosboom

r.-k. justitiepastor P.I. Krimpen aan den IJssel.

DE PRAKTIJK

praktisch: “hoe kom ik aan kleding?” Een enkele keer lijkt het ‘over niets’ te gaan, maar is dit op dat moment wel belangrijk. Zoals de man uit het begin van dit artikel, die me uitgebreid vertelde over zijn huisdieren en wat die voor hem betekenen.

Luisteren en bidden Omdat wij een ambtsgeheim hebben, kunnen gedetineerden vrijuit praten; er wordt niets vastgelegd en er wordt niets doorverteld. We kunnen tijd maken om naar hun verhaal te luisteren. En misschien het mooiste: aan het eind van een gesprek kan ik alles wat verteld is samenvatten in een gebed en voor het aanschijn van God brengen met de vraag om steun en zegen. Het is heel heilzaam wanneer je zelf niet meer tot Onze Lieve Heer durft te bidden, iemand anders dat voor jou doet. Ik praat niets goed wat mensen hebben gedaan. Ik probeer hen wel de mogelijkheid van een vergevende God te laten ervaren. We hebben ook gespreksgroepen. Deelname is deels om even ‘van cel te kunnen zijn’. Maar daarnaast is er ook oprechte interesse in de Bijbel en verwante gespreksonderwerpen. Vaak is er sprake van een weinig gearticuleerd geloof vanuit de jeugdijaren, waar mensen wel ‘verder mee willen’ nu ze vast zitten. Elkaar uit laten spreken en naar elkaar luisteren zijn vaardigheden die veel van mijn pastoranten niet als kwaliteit bezitten. En tegelijk zijn ze hartstikke benieuwd hoe anderen en/of de pastor over zaken denken. Zoals de vraag die laatst plots in een gespreksgroep werd gesteld: “Pastor, wat denkt u, vindt God het erg als iemand een wietplantage heeft...?”

De kerkdiensten, in onze P.I. twee op zondag, verzorgen we afwisselend met de dominee. Telkens ben ik weer geraakt als ik tijdens de voorbeden 45 koppen naar beneden zie gaan en een speld kan horen vallen. Zeker dit laatste is bijzonder in een omgeving waar het

vaak onrustig is Op dat moment vormen we samen gemeenschap van Christus, met alle nationaliteiten die er zijn. En ik weet het: vaak is het maar heel even. Na de kerkdienst zijn ze weer even luidruchtig als altijd, soms opstandig en agressief. Maar het Koninkrijk van God moet toch ergens beginnen....?

Motivatie Waarom ik dit werk ben gaan doen? Nee, niet vanwege die mooie opdracht uit Mattheüs 25. Ik had nooit een gevangenis van binnen gezien, toen ik 7 jaar geleden voor het eerst binnen kwam.... Het was eerder een ‘negatieve’ keuze. Ik was pastoraal werker in 3 parochies, die binnen een jaar werden uitgebreid naar 8 parochies en kwam in een ‘team’ waar ik weinig gemeenschappelijkheid ervoer. En ik kreeg het gevoel dat ik met teveel zaken bezig was die weinig met theologie

‘Binnen de muren’ kan ik iets

laten zien en ervaren van de liefde van Christus

te maken hadden. Oftewel ik voelde dat ik ‘iets anders’ moest! Via een open sollicitatie kon ik de overstap naar de wereld van Justitie maken. En ik heb er geen moment spijt van gehad.

‘Binnen de muren’ kan ik iets laten zien en ervaren van de liefde van Christus, die eerder voor de tollenaars en prostituees koos dan voor de gesettelde burger. Met beperkte mogelijkheden proberen we hier ook lichaam van Christus te zijn. Een misdadiger is meer dan zijn delict (tevens titel van het boek van Jan Eerbeek, Ark Media 2009).

Nee, het is niet alleen maar leuk. Ik word ook wel eens moe als ik een gedetineerde voor de derde keer zie terugkomen, terwijl hij de vorige keer had gezegd dat dit

toch echt de laatste keer zou zijn. Er verblijven geen ‘heiligen’ in de gevangenis. Er zijn vechtpartijen, er wordt gedeald en mensen worden buiten gesloten. Als pastor sta ik daar ook machteloos tegen over. En toch... ik kan het niet laten om verhalen te vertellen over Jezus en over God die oneindig vergevingsgezind is.

Vrijwilligers “Ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe”, ik denk dat de gemiddelde burger geen idee heeft hoe dit vorm te geven. Als parochiepastor heb ik eenmaal gehoord over iemand die gevangen zat en ik had geen idee hoe ik als pastor in de gevangenis kon komen en of mijn komst wel op prijs gesteld zou worden... Daarom is het bijzonder dat we kunnen beschikken over vrijwilligers. Mensen die in onze kerkdiensten aanwezig zijn, om na de viering ‘zo maar’ een praatje te maken. Of gedetineerden bezoeken die geen bezoek krijgen. Of kleding brengen voor een gedetineerde die niets heeft of niemand heeft om voor hem kleding te brengen.

Gebracht Wat het mij heeft gebracht? Lastig om te zeggen terwijl ik er werk. Waar ik wel minder stellig in ben geworden is om te zeggen dat ieder mens een keuze heeft. Ik vind nog steeds dat mensen kunnen kiezen, maar ik heb geleerd dat het wel uitmaakt waar je wieg stond, hoe je opvoeding en scholing was en op welke manier je bent uitgedaagd om ‘de goede keuze’ te maken. Het leven is niet voor iedereen even makkelijk.

“Ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe”. Ik hoop dat ik nog veel gedetineerden mag bezoeken.

Werk van barmhartigheid tegen betaling?

Marianne Boselie werkt drie dagen per week in de Vrouwengevangenis Ter Peel in Evertsoord als RK geestelijk verzorger. Ze is gezonden namens het Bisdom Roermond en aangesteld door de Dienst Geestelijke Verzorging binnen de Dienst Justitiële Inrichtingen, wat weer een onderdeel is van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Ter Peel Ik werk in een team naast de dominee, de humanistisch geestelijk verzorger en de imama. Indien gewenst is er ook een pandit, rabbijn of boeddhistisch geestelijk verzorger beschikbaar. Ongeveer 60 tot 70 % van de vrouwen in Ter Peel heeft regelmatig contact met één van de geestelijk verzorgers via individuele gesprekken, groepsgesprekken, vieringen dan wel bezinnings- of gebedsbijeenkomsten. Een gedetineerde vrouw komt binnen in het Huis van Bewaring en blijft daar tot de rechter uitspraak doet. Dan wordt ze overgeplaatst naar een gevangenisafdeling. Tegen het eind van de detentie en als overgang naar de vrijheid komt ze op een beperkt beveiligde afdeling (BBI) en mag ze elke maand een weekend naar huis. In de BBI hebben vrouwen de sleutel van hun eigen kamer en bewegingsvrijheid in het gebouw en de tuin. Tenslotte is er de zeer beperkt beveiligde afdeling waar vrouwen elk weekend naar huis mogen. Op het terrein bevindt zich ook een *moeder- en kind huis*. Het kind (tot de leeftijd van vier jaar) gaat overdag naar een kinderdagverblijf in het dorp en is de rest van de tijd bij de moeder op een dubbel zo grote cel. De moeders koken en eten samen. Er is veel speelgelegenheid voor de kindjes. Er is in onze inrichting onderwijs, een bibliotheek (eens per week) en een sportzaal (twee maal per week). Elke dag mag er een uurtje worden gelucht en een aantal keer per week is er recreatie. Op elke afdeling is een

keuken met een grote keukentafel aanwezig. Vier uur per dag wordt er gewerkt tegen een kleine vergoeding. De één zit een boete uit van tien dagen, de ander een straf van twaalf jaar. Velen zijn naast dader vooral ook slachtoffer...

Gezicht van de kerk Wat het betekent om daar geestelijk verzorger te zijn? Het gezicht zijn van de kerk op een plek waar zij niet mag ontbreken; voorgaan in gebed bij voortduring; om zegen vragen in veel talen en met aandring; luisteren naar verhalen, soms te triest voor woorden; aandacht geven; kritisch bevragen; mee zoeken naar zin; uitnodigen; troosten; bemoedigen; uitdagen; mee oplopen; ruzies voorkomen of beslechten; begrip tonen; kleding regelen voor wie van de straat binnenkomt of niet bedacht is op de naderende winter in Europa. Maar ook zingen met ons koor; vol gloed opgaan in een groepsgesprek; uitgedaagd en bevestigd worden door collega's van beveiliging of op de afdelingen. Ingaan op grappen, dansend de kerk uit, getuigen van mijn hoop, telkens weer vertrouwen ontvangen en schenken. Vrouwen beter leren ademen, hen helpen zich bewust te worden van hun grenzen, hun cel zuiveren van angst en

Marianne Boselie

r.-k. justitiepastor in
P.I. Ter Peel in Evertsoord.

DE PRAKTIJK

benauwing. Werken als pastor/aalmoezenier is nergens zo vanzelfsprekend geweest voor mij als juist op deze werkplek, al giechelde een Oost-Europese laatst dat er niets van klopte: ik hoorde een man te zijn, gekleed in het zwart en met een baard, zoals ze gewend was van de orthodoxe kerk!

Divers Vrouwen is veel uit handen geslagen wanneer ze bij ons terecht komen. Ze zijn over het algemeen jong en ruim de helft is buitenlandse. Voor de vele Latijns-Amerikaanse en Oost-Europese vrouwen is geloven nog zoiets als in- en uitademen. Ze voelen zich thuis bij God, gaan gemakkelijk voor Hem door de knieën, kussen de iconen aan onze geïmproviseerde iconostase en zingen en bidden met grote overgave. En dat tussen de Nederlandse meiden: geseculariseerd, degelijk protestants of met een katholieke nestgeur. Samen komen ze naar de kerk. We hebben voor onze vieringen regelmatig een wachtlijst. Je zou verbaasd staan over de intensiteit, de diepte, de stilte, de vreugde, het getuigen en de aandacht! Onze vrijwilligers die erbij zijn gaan meestal geïnspireerd en voldaan weer naar huis. Zij vormen die belangrijke band met de kerk buiten!

Uithouden Daar pastor zijn is ook: het uithouden als het niet uit te houden is! Het gewoon maar met hen uithouden, als ze huilen, klagen, ongeduldig zijn, heimwee hebben, zich zorgen maken over de kinderen. Het uithouden als ze verontwaardigd zijn over het onrecht dat hen is aangedaan of als ze blijven hangen in een slachtofferrol. Het gewoon maar uithouden in aandacht en liefde. De mens opdelven uit de ontstane situatie en terugbrengen naar zichzelf. Voorzichtig bouwen aan zelfvertrouwen en zelfrespect van dat verwaarloosde kind, dat misbruikte kind, dat mislukte kind, die prachtige unieke mens die tegenover me zit. Het uithouden, omdat zij het ook uit moeten houden, ook al heb ik soms helemaal niets meer te zeggen...en weet ik het echt niet meer.

Iets Ik lees terug wat ik geschreven heb en je hebt natuurlijk gelijk! Ik ben te betrokken. Ik houd te weinig afstand. Daarom ook lig ik 's nachts wel eens wakker en bid ik hele rozenkransen van gebeden. Niet professioneel? Ik weet het niet. Jezus was daarin ook niet professioneel. Als Hij iets niet deed, dan was het afstand houden.

Ik herinner me dat we samen het verhaal van *De Barmhartige Samaritaan* vertaalden uit het Grieks, nu 37 jaar geleden. Onze docent, pater van Zaalen, stond stil bij dat woord *esplagchnistè*, dat Lukas gebruikt in 10,33 om de emotie uit te drukken die de voorbijganger

Je wordt er zó beroerd van dat je iets moet doen

overvalt bij de aanblik van het halfdode slachtoffer van een roofoverval. Van Zaalen, een Franciscaan zei: “dat woord wordt meestal vertaald met ‘medelijden hebben’ maar het drukt een veel sterker gevoel uit: alsof je darmen binnenstebuiten gekeerd worden, je maag zich omdraait...”

Barmhartigheid: je wordt dusdanig geraakt, dat je er beroerd van wordt. En omdat het onverdraaglijk is, móet je iets doen. léts! Vandaar al die werkwoorden!

Barmhartige ruimte bieden

In Justitiële Jeugd Inrichting De Hartelborgt in Spijkenisse werkt Willem van de Heijning als RK-pastor binnen het Team Geestelijke Verzorging samen met een imam en een dominee.

Belangrijk in het werk is de verbinding met de geloofsgemeenschap buiten. Vanuit *Vrede voor de Stad* is een groep van 19 vrijwilligers beschikbaar voor de maandelijkse bezoeken. Soms nodigen de dominee en ik ook een jongerengroep uit voor een gesprek met enkele gedetineerden. Verder is een groep van 13 vrijwilligers vanuit het *Platform Voorne-Putten en Rozenburg* steeds vertegenwoordigd in de kerkdiensten. Andersom bezoekt een jongen van *De Hartelborgt* – op begeleid verlof – regelmatig ook de zondagse dienst in de *Felicitas*-kerk.

Publiek Voor mijzelf vullen de individuele gesprekken met gedetineerden een groot gedeelte van mijn 12-urige aanstelling. Vaak is enige creativiteit nodig om momenten van geestelijke verzorging te vinden in een inrichting, waar vele interne en externe behandelaars, gedragsdeskundigen en (traject)begeleiders actief zijn en waar bovendien voor verreweg de meeste gedetineerden een leerplicht geldt. Formeel gezien gaat het om 115 jeugdigen van 12-18/23 jaar, die verdacht zijn van een delict of daarvoor veroordeeld. In veel gevallen is – bij de diagnose ‘gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis’ – een PIJ-maatregel¹ opgelegd. Deze gaat in ná de opgelegde straf en kan qua tijdsduur variëren van 3 tot 7 jaar, waarna eventueel nog omzetting naar TBS kan volgen. De jongeren in *De Hartelborgt* zijn niet onder één noemer te vangen. Er zijn meestal wel enkele jongeren, waarvan niemand verwachtte dat ze hier ooit terecht zouden komen. Zo denk ik aan een jongeman, die op

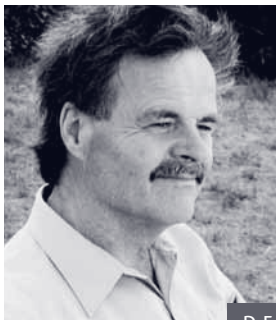
het atheneum zat en opgroeide in een beschermde omgeving met welgestelde ouders. Helaas raakte hij betrokken bij ernstige rellen op een groot strandfeest. Relatief veel Hartelborgt-jeugdigen, daarentegen, zijn opgegroeid in een omgeving waar de kans op gevangenis heel wat groter is dan gemiddeld.

Religieuze achtergrond Een meerderheid van de jongeren heeft qua afkomst een godsdienstige achtergrond, maar velen van hen hebben daarvan in feite weinig meegekregen. Sommigen melden dat ze in hun vroege jeugd regelmatig kerk, moskee of tempel hebben bezocht, meestal samen met moeder of oma. Als de jongeren in *De Hartelborgt* in contact komen met dominee, pastor of imam, dan kan het zijn dat eerder beleefde religie weer naar boven komt, of dat er een open onbestemde interesse is in religie als symbool, misschien wel van goedheid, rechtvaardigheid, hoop, barmhartigheid. De jongeren voelen zich wonderwel thuis in ons bijzondere *Stiltecentrum*. Hier worden hun woorden niet gewikt en gewogen en ook niet gerapporteerd. In deze barmhartige ruimte kun je ook een kaarsje aansteken en er is altijd wel iets te drinken of te knabbelen.

In onze kerkdiensten vinden jongeren de Bijbelse verhalen interessant: Jezus, die liefde barmhartigheid en vergeving voorleefde, die omging met randfiguren, die onrecht, liefdeloosheid en schijnheiligheid aan de kaak stelde. Maar ook de oudere Bijbelse verhalen vinden ze boeiend: Jozef in goede en slechte tijden; Noach en de regenboog van vergeving en nieuwe kansen; Jesaja die droomt over de komst van een nieuwe geestelijke koning die de armen een eerlijk proces geeft, over een rijk van vrede waarin niet meer het recht van de sterkste geldt.

Recht van de sterkste Met het recht van de sterkste hebben relatief veel gedetineerde jongeren – maar zeker niet allemaal dus – al heel vroeg kennis gemaakt. In eerste instantie eigenlijk vooral met de andere kant van die medaille, namelijk met de onmacht en de ellende van de zwaksten. In veel gevallen zijn zij opgegroeid in multi-problem buurten, zoals in de Haagse Schilderswijk of in Rotterdam Zuid: armoede, gebrekkige huisvesting, laag scholingsniveau, veel werkloosheid, alleenstaande moeders die het hoofd nauwelijks boven water kunnen houden. Als er thuis – of daar waar je onderdak hebt – weinig of niets te doen of te halen is, dan is het verleidelijk om je geluk op straat te zoeken. Daar tref je andere jongelui, die net als jij dromen over manieren om de armoede en de verveling te doorbreken. Dan worden al gauw die dingen interessant, die in onze consumptiecultuur horen bij een gelukkig en geslaagd leven: luxe kleren, dure scooters, de nieuwste smartphones, trendy disco's, enzovoorts. Ook de clips van MTV met superrijke rappers maken natuurlijk veel indruk. Maar zonder geld kom je niet ver. Vanuit de groeps Cultuur van de straat komen velen van hen helaas uit bij straatroven, drugshandel, inbraken of nog erger. Zo kunnen deze jongeren soms het overmoedige gevoel krijgen dat ze op hún manier de onmacht en de ellende van de zwaksten kunnen overwinnen, ja zelfs kunnen opklimmen tot vrijheid en het recht van de sterksten. Maar vroeg of laat loop je tegen de lamp. En

Willem van de Heijning

r.-k. justitiepastor,
Justitiële Jeugdinstelling
De Hartelborgt, Spijkenisse.

DE PRAKTIJK

daar zit je dan als overmoedige, in de fout gegane, misschien meegesleepte jeugdige in *De Hartelborgt*. Teruggeworpen in nog meer machteloosheid en nog meer onvrijheid. Typische anekdote: in zo'n toestand kwam eens een jongeman in het *Stiltecentrum* tweedehands kleding uitzoeken. Dankbaar verzuchtte hij: "Het is toch waar wat mijn oma altijd zei: 'zonder godsdienst kom je niet ver'. Hebt u trouwens niet een bijbel voor me, of een Koran?"

Als pastor In Rotterdam werken de gemeente, de politie, de rechterlijke macht en allerlei begeleidende en hulpverlenende organisaties samen in het zogenaamde *Veiligheidshuis* om in een persoonsgerichte (harde kern-) aanpak de criminaliteit terug te dringen. Vele veroordeelden worden tijdens en na hun detentie gecontroleerd en gevolgd, en vaak ook geholpen met het vinden van woning, werk en/of opleiding. Ook in *De Hartelborgt*, waar bovendien veel aandacht wordt besteed aan zelfinzicht en gedragsverandering, ook middels het programma *You Turn*. Ik heb respect voor de mensen die dit gecompliceerde werk doen. In deze justitiële setting probeer ik als pastor te staan voor de kracht van de ziel, in de geest van Jesaja's droom en Jezus' boodschap en vanuit de kerkelijke traditie. Alle mensen zijn kinderen van God, broeders en zusters van elkaar, van onschatbare waarde. Meer in het algemeen houd ik mijn hart vast bij het risico, dat de alom toenemende digitale (veiligheids-) communicatiestromen nu nog onvolwassen jongeren hun hele leven lang gaan achtervolgen met een onuitwisbaar onbarmhartig *www-straftblad*.

In ons Stiltecentrum
worden hun woorden
niet gewikt
en gewogen

1 Plaatsing in een Inrichting van Jeugdigen (ook wel 'jeugd TBS' genoemd).

Met God de rivier over¹

Jean-Pierre Niati werkt al vanaf 2006 als geestelijk verzorger in de vreemdelingenbewaring, eerst in het oude uitzetcentrum Rotterdam luchthaven, daarna op de detentieboot in Dordrecht en nu in detentiecentrum Rotterdam.

Het gebeurt vaak dat mensen aan mij vragen waarom ik dit werk ben gaan doen. Het is nooit mijn droom geweest. Toen ik bij het bezoeken van een gevangene in mijn studietijd werd aangezien voor een gedetineerde die wilde ontsnappen, heb ik zelfs besloten om nooit in een gevangenis te gaan werken. Hoe anders kan het lopen!

Onmetelijke ellende Het begin was schokkend. Het dichtbij zien van de ellende van mensen liet mij niet onverschillig, ook al zei mijn leidinggevende dat ik erboven moest staan. Dat is een uitdrukking die ik, als Afrikaan, niet verstond. Hoe kon ik erboven staan? Boven wat? En wanneer?

In mijn pastorale contacten kom ik mensen tegen die legaal waren in Nederland en wiens verblijfsvergunning is ingetrokken, mensen die geen papieren hebben, mensen die uitgeprocedeerd zijn in hun asielaanvraag, mannen, vrouwen... Gevoelens van onbegrip, onmacht, miskenning als mens, frustratie en gemis zitten hen hoog. Vaak krijg ik de vraag: "Nederland wil mij niet. Waarom houden ze mij dan zo lang vast?" Bij velen speelt het geloof een grote rol. Wanneer je alles kwijt bent geraakt, dan is er maar één houvast: het geloof in een God die niet onverschillig is ten aanzien van zijn volk dat lijdt.

Zonder te overdrijven kan ik zeggen dat werken als geestelijke in een detentiecentrum zwaar is. In een moderne wereld waar bijna alles meetbaar is, kun je als

pastor in een vreemdelingenbewaring nooit meten wat je dagelijks doet. Ook het comfort, dat je werk bijdraagt aan het Rijk Gods, moet je ontberen. 's Avonds ga ik naar huis met een berg vertrouwelijke verhalen en ben ik deelgenoot geworden van hun onmacht, hun zoektocht en hun hoop. Dat maakt mijn werk zinvol.

Wat ik doe Het grootste deel van mijn werk bestaat uit persoonlijke, pastorale gesprekken met mensen die erom vragen. De geplande gesprekken worden regelmatig doorkruist door mensen in de knel, die om voorrang vragen. Na vijf intense gesprekken moet ik me vaak terugtrekken in het stiltecentrum of op mijn kantoor om een spirituele tekst te lezen en zodoende weer op kracht te komen.

Eens keer per week houd ik drie groepsgesprekken waar minimaal acht deelnemers komen om van gedachten te wisselen rondom een Bijbeltekst. Niemand weet alles, want "de wijsheid", zeggen de ouderen in Afrika, "verblijft niet in een huis". Zo'n gelegenheid is een moment van luisteren met respect en leren van elkaar, aan wie Heilige Geest ook gegeven is. We spreken over de worsteling met het bestaan en met de detentie. We vragen ons af of God afwezig is, als mensen vrezen

Jean-Pierre Niati

r.-k. justitiepastor in detentiecentrum Rotterdam.

DE PRAKTIJK

voor hun leven met een uitzetting in het vooruitzicht. Tijdens een groeps gesprek zei iemand, die door de IND heen en weer geslingerd werd van de ene naar een andere ambassade: “Wat wij meemaken helpt ons de pijn van de anderen te begrijpen”. Abbé Pierre zei hetzelfde: “Avoir souffert rend plus perméable à la souffrance des autres”.

Op zondag houden wij de kerkdienst. Ingeslotenen van verschillende afdelingen komen naar de eredienst. Wij bidden, zingen en lezen de bijbel. Als voorganger leg ik de schrift uit aan de kerkgangers in drie talen (Engels, Frans en Nederlands) en soms in een vierde of vijfde taal. De kerkdienst is van iedereen. Niet alleen de voorganger, maar ook de kerkgangers doen mee met het gebed, de lezingen, de muziek. De kerk is niet de voorganger. Het is Gods volk, gevangen genomen vanwege een Nederlands verblijfsdocument. En dat volk zijn wij. Wij zingen soms met klappende handen een swingend Afrikaans lied.

Gedeeld lijden Het geloof is belangrijk voor dit volk van God. De mensen vinden het fijn om naar de kerk te komen. Het is de enige plek waar men niet wordt gezien als vreemdeling of ongewenst. Uitdrukkelijk zeg ik dat aan hen: voor God niemand is een vreemdeling. « La souffrance en commun unit plus que la joie », zegt Ernest Renan. Gedeeld lijden scheidt een diepere band dan vreugde. Het is een verbondenheid met God, verbonden met elkaar in het lijden, verbonden en wetend dat je gedragen wordt in het gebed, verbonden in het gezang. Je voel je verbonden met elkaar om dicht bij de bron van je bestaan te komen. Een ingeslotene zei na afloop van een kerkdienst: “In mijn onmacht kwam ik kracht halen, die geen sterveling geven kan, om deze uitzichtloze tijd door te staan. Ik zit vast, maar ik voel mij vrij van binnen en dat komt door het gebed”. Als pastor voel ik me soms als Mozes: tegen mij kunnen ze mopperen. En ik durf dan te zeggen als

Paulus: “Wees verheugd door de hoop die u hebt, wees standvastig wanneer u tegenspoed ondervindt, en bid onophoudelijk (Rom 12, 12)”.

Zonder God zou ik zinken Veel mensen vragen aan mij hoe ik het volhoud in dit werk. Mijn antwoord is het Afrikaanse spreekwoord: « Avec Dieu tu traverses le fleuve de la vie tout en restant sec. Sans Dieu, tu coules » (zie titel). Deze wijze woorden weerspiegelen mijn vertrouwen in God, die mij ondanks pijn, onmacht, vrees en hoop de kracht geeft om elke dag weer aan de zijde van onze zusters en broeders te staan. Soms ben ik verrast, als mijn pastoranten zeggen: “Jij bent altijd hier voor ons. Wij bidden voor jou” en in hun gezicht het verdriet flitst. Niet elk verdriet is zichtbaar. Er is ook verdriet dat alleen van binnen huilt. Mijn taak is taai, maar als Afrikaan weet ik: wanneer God mij een taai stukje maïs geeft (of brood, want hier eet men brood), dan zorgt Hij dat ik sterke tanden krijg. Dat vertrouwen, mijn eigen spiritualiteit en een goede samenwerking in het team zijn de sterke tanden die God geeft. Hij is het die mijn voeten droog houdt. Het is zijn genade. Hij kan het verdriet dat van binnen huilt bij de ingeslotenen verzachten

Soms moet ik me terugtrekken om kracht op te doen

---

¹ De titel is ontleend aan het Congolese spreekwoord: *Met God steek je de rivier van je leven over met droge voeten. Zonder Hem zink je.*

Kerk met Stip zijn is een hele kunst

Na 15 jaar werk in het justitiepastoraat dacht Walther Burgering als parochiepastor de H. Nicolaasparochie snel en voortvarend als *Kerk met Stip* actief te maken. Na 4 jaar weet hij inmiddels dat het niet moeilijk is om *Kerk met Stip* te worden, maar dat *Kerk met Stip* zijn een hele kunst is.

De H. Nicolaasparochie Zoetermeer is een doorsnee parochie. In 2010 besloot de parochie *Kerk met Stip* te worden. Er stond immers binnen de parochiegrenzen een grote gevangenis én de parochie had al een geschiedenis met vrijwilligerswerk in deze gevangenis. *Kerk met Stip* zou een goede aanvulling zijn en zich kunnen richten op aanvullende nazorg voor gedetineerden die vrij kwamen. Zo zou de katholieke kerk in Zoetermeer een ‘huis voor de ziel’ van een ex-gedetineerde man of vrouw kunnen zijn. We vonden al snel een contactpersoon, die zich voor *Kerk met Stip* wilde inzetten.

Informatieavond Allereerst organiseerde het pastoraal team een informatieavond waarbij zowel de mensen in detentie als ook de parochiële verantwoordelijkheid op de agenda stonden. We hoopten tevens mensen te werven voor ons project. Al snel bleek de relatie tussen parochie en penitentiaire inrichting complex: na een stevig conflict waren enkele jaren geleden parochiële vrijwilligers bij de penitentiaire inrichting vertrokken. In de wandelgangen vooraf had ik er al iets van vernomen, maar het bleek hardnekkig oud zeer te zijn, dat op deze avond aandacht nodig had. Hoe dan ook, er werd – in parochiekaders – weer gepraat over gedetineerden. Dat was lang niet meer gebeurd. De tweede doelstelling – vrijwilligers werven – leverde die avond geen resultaat op.

Stichting Solide De contactpersoon en ik evalueerden deze avond in het coördinatorenoverleg diaconie van de H. Nicolaasparochie en startten met de werving van vrijwilligers. Dit leverde geen resultaten op. Ondertussen kregen we contact met een ‘slapende’ stichting, die binnen de parochiegrenzen actief was geweest ten behoeve van de geestelijke verzorging in de penitentiaire inrichting, genaamd *Stichting Solide*. Na anderhalf jaar overleg koos deze inmiddels wakker geworden stichting ervoor om eerst binnen de muren actief te worden. Nieuwe bestuursleden werden aangezocht, een folder ontwikkeld en doelstellingen aangescherpt. De contactpersoon *Kerk met Stip* is aanwezig bij de vergaderingen van *Solide* om de lijnen binnen dit werkveld kort te houden.

Kerk met Stip Zoetermeer Eerlijk is eerlijk: vanuit het justitiepastoraat kwamen er geen verwijzingen naar de parochie. Ook al hadden we nog geen andere vrijwilliger dan de coördinator, we waren er wel van overtuigd dat áls we een aanvraag voor nazorg van de ziel kregen, dat we dan vrijwilligers zouden vinden. Enkele mensen in de actieve kring van vrijwilligers in pastoraat en diaconie waren benaderbaar. Maar hoe gaat dat: het wordt

Walther Burgering

Pastor-diacon in de
H. Nicolaasparochie in
Zoetermeer.

DE PRAKTIJK

een beetje een kip-en-ei-verhaal, waarbij aan beide kanten (justitiepastoraat en parochie) gewacht wordt op de eerste stap. Daar kwam dus geen schot in.

Op de agenda houden Het denken over *Kerk met Stip* stond inmiddels niet stil. Waar mogelijk hielden we de problematiek van ex-gedetineerde medemensen op de parochieagenda. Zo kozen we er bewust voor om de laatste versie van het Bajesbrevier in de parochie te presenteren. In een goed bezette *Genesarethkerk* was er volop aandacht en betrokkenheid voelbaar en kwam het verhaal van gedetineerde mensen (en hun spiritualiteit en zielenroerselen) op bijzondere wijze goed uit de verf. Van meet af aan heeft onze *Kerk met Stip* parochiekeren gestimuleerd om te zingen in de bajes. Zo kan er een band groeien tussen parochie en bajes en kan de wereld van detentie ook terugkeren in parochiële activiteiten. Het jongerenkoor *Praise* (15-plus) was direct enthousiast en zingt nu met regelmaat met de 18-plussers in de kerkelijke vieringen. Een aantal van hen is lid van de diaconale jongerengroep, *M-twentyfive*¹, die de zeven werken van barmhartigheid tot uitgangspunt heeft. Vanuit die groep kwamen ook andere activiteiten ten behoeve van gedetineerden op gang: kerstkaarten maken voor gede-

Een aantal jongeren is lid van de
diaconale groep, *M-twentyfive*, die
de zeven werken van
barmhartigheid
tot uitgangspunt heeft

tineerden, achtergrondpanelen schilderen voor het DVD-project voor gedetineerde vaders. Jongeren op hun niveau en met hun mogelijkheden betrekken bij het wel en wee van gedetineerde mannen werkt goed en motiverend, zeker als de justitiepastor ook op bezoek komt met een geïnspireerd verhaal. Naast deze activiteiten wordt in de parochie ook kleding ingezameld voor gedetineerden. In een *Huis van Bewaring* is de nood aan kleding groot. Hierbij wordt samengewerkt met *Stichting Solide* en de Baptistengemeente.

Coördinatie Nazorg Zoetermeer Na drie jaar toch wel ploeteren op het zijn van een *Kerk met Stip* hebben we onze taakstelling wat bijgesteld. We richten ons niet meer in eerste instantie op de opvang van ex-gedetineerden, maar willen bestaande activiteiten op het gebied van nazorg ex-gedetineerden coördineren. Dit voorjaar kregen we het justitiepastoraat, *Stichting Solide*, *Stichting Exodus*, het werkbemiddelingsproject *BAKboord Den Haag* (ook actief in Zoetermeer) en de contactambtenaar van de gemeente Zoetermeer rond de tafel voor een inspirerende bijeenkomst, waarin werd kennism gemaakt met elkaar en elkaars manier van werken. Bij de volgende bijeenkomst gaat het over samenwerking ten behoeve van de doelgroep.

Zondag van de gedetineerde In februari van 2014 organiseerden we als *Kerk met Stip* voor het eerst een zondag van de gedetineerde. Op 8 februari hadden wij in 5 kerken verschillende gastprekers (pastores, stagiaires en vrijwilligers uit de penitentiaire inrichting) om de thematiek van mensen in detentie en onze verantwoordelijkheid voor hen als geloofsgemeenschap ter sprake te brengen. Een geslaagde, nieuwe impuls om als *Kerk met Stip* in Zoetermeer van betekenis te kunnen zijn en blijven. Volgend jaar weer!

Lees verder op pagina 14

Relatie met justitiepastoraat De relatie met het justitiepastoraat is voor ons als lerende en diaconale geloofsge-meenschap belangrijk. Theoretisch hebben wij zorg en oog voor de penitentiaire inrichting en haar bewoners, omdat zij binnen ons grondgebied vallen. Echter, de geschiedenis van parochie en penitentiaire inrichting is niet zonder problemen. Daarnaast is de (vaak ongenueanceerde) berichtgeving over ‘criminelen’ in de media niet wervend voor mensen om zich voor ingeslotenen of vrijkomende gedetineerden in te zetten. Er is dus veel werk aan de winkel om dit werk van barmhartig-heid goed tussen de oren te houden van parochianen.

Tot slot Het helpt dat ik zelf bij justitie heb gewerkt en weet hoe de hazen lopen. Inmiddels heb ik door de bekendheid betreffende mijn justitieverleden ook zelf verschillende ex-gedetineerden (kortstondig) kunnen helpen en bijstaan. Ik vermeld dit verleden ook vaak als ik me voorstel en bijna altijd komt er wel een privéverhaal naar mij terug van mensen die bekend zijn met detentie of mensen kennen die met detentie te maken hebben. Geregeld kan ik hierin voor (h)erkenning zorgen bij mensen

De parochie zou een huis voor de ziel kunnen zijn

die zich te vaak alleen voelen staan met deze bijzondere omstandigheid. Dat voordeel heb ik nu als parochiepastor en daar maak ik dankbaar gebruik van. Ook dat is voor mij onderdeel van *Kerk met Stip* zijn.

Als ik alles nu zo teruglees, denk ik: goh, we hebben best veel gedaan. Tegelijkertijd merk ik dat ook blijft gelden: het is niet moeilijk om *Kerk met Stip* te worden, maar *Kerk met Stip* te zijn is een hele kunst.

---

¹ M-twentyfive baseert zijn activiteiten op Matteus 25

Gelezen

Een boek uit de stapel

Eens een boef...

Een aangrijpend verhaal over de weg naar vrijheid

Jengo Amadi, uitgeverij Amadi 2013

“Een open raam, natte herfstgeur die naar binnen drijft, een woning waarvan ik zelf de sleutels bezit, mijn zus is zomaar langs komt wippen. Het zijn kostbare schatten die ik vroeger niet bezat. Al waren ze toen ook binnen handbereik, ik zag ze niet”. Zo begint het boek *Eens een boef...*

De auteur Jengo Amadi beschrijft er zijn persoonlijke worsteling naar vrijheid. Een verhaal dat pas echt begint in de gevangenis, waar hij zich voor de keuze gesteld ziet: kom ik eruit als een betere boef of als

een beter mens? Hij kiest voor het laatste en moet zichzelf en zijn geschiedenis onder ogen zien. Maar ook tegen de samenleving moet hij het opnemen, want hij ervaart hoe automatisch de zin wordt afgemaakt: “Eens een boef... altijd een boef”. “Nooit meer een boef”, belooft Jengo zichzelf. De ontmoeting met een aantal mensen zijn voor hem daarin van cruciaal belang geweest. Met de geboorte van zijn kind ontdekt hij wat verantwoordelijkheid betekent.

Een medegevangene liet hem inzien dat de keuze aan hem was om te zijn wie hij wil zijn. Een medewerker zag onontgonnen mogelijkheden in hem en stimuleerde hem te studeren. Een vriendin bleef hem bezoeken. De confrontatie met een slachtoffer van misdaad tijdens een voorlichtingsbijeenkomst grijpt heel diep in. Een geestelijk verzorger had aandacht voor zijn dagelijkse zorgen.

Deze mensen leerden hem op andere manier te kijken, met andere ogen en wisten zijn hart te raken met hun kritische vragen. Voorzichtig leerde Jengo te kijken voorbij het imago van de ‘gangsta rapper’ dat hij zo zorgvuldig had opgebouwd. Het kostte hem vier jaar van vertwijfeling en wanhoop, maar ook van hoop en nieuwe inzichten. “Het was een slechte ervaring” schrijft hij, “die tegelijk ongelofelijk goed is geweest. Want deze ervaring heeft me getekend, maar ook gered.”

De ondertitel van het boek luidt: *een aangrijpend verhaal over de weg naar vrijheid*. Voor de helderheid: het gaat hier niet om het bevechten van vrijheid door te ontsnappen uit de gevangenis, maar over een weg naar innerlijk vrijheid, juist tijdens zijn vier jaar durende detentie. Het gaat over vrij worden van trots, van middelpunt willen zijn, van hebzucht, van jachttechnieken. Het eigen verleden onder ogen willen zien, zoals weten wie zijn vader is.

De auteur noemt dit een proces van ontgiften. Loskomen van een mensbeeld (de ander is bruikbaar voor eigen gewin), loskomen van de wereld van overvallen en drugstransporten, loskomen van relaties die tot deze wereld hoorden. Luisteren naar andere muziek dan hij gewend is en het lezen van boeken (niet de minsten: bv. Plato, Fromm en Nietzsche) hebben in de gevangenis dit proces van vrij worden mogelijk gemaakt.

Opvallend is de rol die de geestelijke verzorger in dit proces heeft. Over hem zegt de auteur: “Hij was niet de eerste persoon die zorg moest dragen voor mijn geresocialiseerde terugkeer in de maatschappij. Hij was geen feitelijke hulpverlener en beschikte niet over middelen en bevoegdheden om het proces dat ik doormaakte in goede banen te leiden”.

“Eerst durfde ik niet met hem in gesprek te gaan, uit angst bekeerd te worden. Maar toch kwam ik er terecht. Ik kreeg

veel meer ruimte om mezelf te uiten dan bij andere hulpverleners”. Al eerder had hij besloten een ander leven te willen leiden, nu wilde hij onderzoeken wat het was om als christen te leven. Langzaam groeit een nieuwe relatie met God. “In een nieuwe relatie tot God word je vergeven, en dat maakt een nieuwe kans tot een echte kans”.

Dit geloof maakt een goede verstandhouding met anderen weer mogelijk.

Wat vind ik van dit boek? Het is een mooi verhaal van een innerlijke zoektocht die niet langs gebaande wegen loopt maar met vallen en opstaan wordt afgelegd. Het is een zoektocht met anderen die op het juiste moment een nieuw houvast aanreiken. Ten diepste gaat het om zelfwording: worden wie je eigenlijk bent. In de kern is dit er altijd al. Het duurt soms lang voor we de weg ernaartoe vinden kunnen. Dat geldt voor criminelen maar ook voor ‘gewone’ mensen.

Vrijwilligers werk(t)

Over het land verspreid zijn er twintig nazorggroepen van Exodus waar vrijwilligers klaarstaan om maatje te zijn van (ex)gedetineerden en hun familie.

Eén van de zaken waarbij ze (ex)gedetineerden ondersteunen is het zoeken naar werk. Irinda de Groen, regiocoördinator bij Exodus Nederland, licht de werkwijze toe.

In het ideale geval is een gedetineerde al in een vroeg stadium bezig zich te oriënteren op werk. Hij of zij kan hierbij een beroep doen op een vrijwilliger, die soms meer tijd ter beschikking kan stellen dan bij een professioneel contact mogelijk is. De eerste vraag die zich aandient is: Heeft de (ex)gedetineerde zicht op zijn positie? Welke mogelijkheden op re-integratie tot werk heeft hij, wat zijn de mogelijkheden, wat zijn eventuele beperkingen?

Terugkeer Als een gedetineerde een arbeidsverleden heeft, is het zinvol om stil te staan bij de mogelijkheden die dit geeft. Is het mogelijk om terug te keren naar de oude werkgever? Kan de werkgever op een andere manier iets betekenen?

Juist hier kan een vrijwilliger een belangrijke rol spelen, omdat een vrijwilliger tijd heeft en niet volgens een vaststaand format werkt.

Onze ervaring is dat ex-werkgevers in eerste instantie afwijzend staan tegenover terugkeer. Bij doorvragen blijkt dit vaak te gaan om gevoelsmatige zaken als 'het imago van het bedrijf' en 'hoe reageren collega's?'. Als het delict niet gerelateerd is aan de werksituatie of doelgroep, kan informeren en investeren het verschil maken.

In een recente situatie in één van de Exodus nazorggroepen heeft een vrijwilliger, zelf zelfstandig onder-

nemer, samen met een ex-gedetineerde en zijn voormalig werkgever gesproken over de mogelijke voor- en nadelen. De werkgever twijfelde, maar door eerlijk te benoemen heeft de werkgever besloten om deze ex-gedetineerde weer in dienst te nemen. Het investeren van tijd en de kennis van een vrijwilliger, die als zelfstandige wist waarover hij sprak, hielp de betreffende werkgever over de streep.

Kracht en context aanboren Ook als terugkeer naar de oude werkgever niet mogelijk is of er sprake is van een beperkt arbeidsverleden, is het goed om te kijken naar de mogelijkheden die er wél zijn. Welke ervaring en diploma's heeft de betreffende persoon? Wat zijn z'n hobby's? Welk werk heeft hij in het verleden gedaan en waar heeft hij contacten? Kan zijn ex-werkgever deze persoon voordragen bij een vergelijkbaar bedrijf en of zijn er familieleden die kunnen meedenken of bemiddelen? Is vrijwilligerswerk als werkervaring mogelijk? Te vaak worden opties binnen de context van de persoon niet volledig benut. Soms ontbreekt de tijd of schaamt men zich. Soms denkt men er simpelweg niet aan om familie en bekenden te mobiliseren. De taak van de vrijwilliger is hierbij de mogelijkheden en de kracht van de persoon en zijn context aan te boren.

Irinda de Groen

Regiocoördinator (West Nederland) voor het vrijwilligerswerk van Exodus Nederland.

Jezelf presenteren Solliciteren ‘in het wilde weg’ heeft weinig zin en levert meestal alleen frustratie op. Zeker als iemand weinig kansen heeft op de arbeidsmarkt is het goed als een vrijwilliger kan helpen om tijd en energie zo kansrijk mogelijk in te zetten. Afhankelijk van de geambieerde functie kan besproken worden wat de beste manier van presentatie is. Een brief, een telefoongesprek of juist langsgaan bij een potentiële werkgever. Maar hoe stel je de brief op? Wat zeg je wel (en vooral niet) in een telefoongesprek? Hoe kleed je jezelf bij het langsgaan bij een bedrijf?

Een sollicitatiegesprek is vaak één van de eerste formele contacten buiten de justitiële wereld waarin de detentie ter sprake kan komen. Het is voor de (ex)-gedetineerde goed om hierop voorbereid te zijn en te weten wat hij wel en niet wil vertellen. Het delict en de detentie zijn voor de gedetineerde een veelbesproken en bekend onderwerp. Hij kan hierdoor makkelijk vergeten dat dit voor een buitenstaander behoorlijk confronterend kan zijn.

Vrijwilligers en medewerkers van Exodus adviseren altijd om eerlijk te zijn en open kaart te spelen. Maar dat betekent niet dat in een oriënterend gesprek detentie direct benoemd moet worden. En open kaart spelen betekent ook niet altijd dat details relevant zijn. Als een ex-gedeteneerde zich hier goed op voorbereidt, zal hij minder snel in smoezen verzanden of juist afgewezen worden omdat hij ‘te’ eerlijk is.

Natuurlijk geeft een goede voorbereiding geen garanties en is het altijd van belang om te kijken wat bij persoon en situatie past.

Toekomst Naast de aandacht en voorbereiding op het vertellen over het verleden moet men vooral niet vergeten dat een sollicitatiegesprek om de toekomst gaat. De betreffende persoon moet goed weten waarom het voor de werkgever aantrekkelijk is om hem of haar in dienst te nemen. Het kunnen benoemen van kwaliteiten, positieve eigenschappen, het kunnen geven van

Misschien wel het belangrijkste aspect van vrijwilligersinzet is om keer op keer een luisterend oor te bieden

goede voorbeelden van ervaring is minstens zo belangrijk en heeft ook voorbereiding nodig waarbij de vrijwilliger advies en feedback kan geven.

Luisteren Hoewel het altijd fijn is om de succesverhalen te beschrijven is het een gegeven dat het vandaag de dag moeilijk is om aan passend werk te komen en dit te behouden. Zeker met een detentieverleden, vaak in combinatie met een zware ‘rugzak’. Soms lukt het niet eens om een onbetaalde functie te krijgen of te behouden. Het misschien wel belangrijkste aspect van vrijwilligersinzet is om hoe frustrerend en teleurstellend de situatie ook is, keer op keer een luisterend oor te bieden. Om gezonde ruimte te geven aan gevoelens van afwijzing en frustratie. Door eerlijk (en soms dus confronterend), maar vanuit een gelijkwaardige houding tips en adviezen te geven. Door kritisch mee te kijken of het gestelde doel wel haalbaar is, en dit desnoods bij te stellen. Maar vooral door te blijven stimuleren om ondanks alles positief te blijven en niet op te geven.

Voor God is niemand een vreemde(ling)

De redactie heeft aan de schrijvers voor dit nummer een aantal vragen voorgelegd. Deze zijn grofweg te verdelen in vragen over het justitiepastoraat als werkplek en over de positionering en identiteit van de pastor. De eerste groep vragen geeft bij beantwoording een beeld van het pastorale werk en de achtergrond van mensen in detentie, de tweede biedt een inzicht in de spiritualiteit, de motivatie en positionering van de auteur(s). We hanteren deze indeling ook in deze reflectie. We voegen daar een paragraaf aan toe over de doelgroep en besluiten met een korte terugblik.

De werkplek: Gods akker

Het beeld van Gods akker waarin de pastores werken en dat uit de verschillende bijdragen oplicht, is qua werkzaamheden niet erg afwijkend van andere pastoraatsplekken: er is sprake van (groeps)gesprekken met pastoranten, van vieringen, werken in teamverband en met vrijwilligers. De eigenheid van het werk ligt besloten in 'de akker zelf'. Zo wordt herhaaldelijk in de bijdragen gewezen op de scheiding tussen 'binnen en buiten' (van de Heijning, Boselie, Bosboom). Er is duidelijk sprake van een binnen- en een buitenwereld, die wel met elkaar te maken hebben maar ook nadrukkelijk van elkaar gescheiden zijn. Beide werelden lijken weinig met elkaar

gemeen te hebben (Bosboom), zoals ook blijkt uit de 'buitenbijdrage' van Burgering. De werelden bestaan voornamelijk naast elkaar. Dit is eigenlijk opmerkelijk wanneer men bedenkt dat veiligheid en criminaliteit een groot maatschappelijk issue zijn. De mensen achter deze vraagstukken zijn dat schijnbaar niet: die zijn opgeborgen in een eigen wereld. Tegelijk zien we dat er door de pastores gezocht wordt de beide werelden middels vrijwilligers, nazorg en bezoeken aan de gevangenis met elkaar te verbinden en de scheidingsmuren te overwinnen. Een moeizaam proces, zoals vooral ook blijkt uit het verhaal van Burgering. De eigenheid van het werkveld wordt pas goed zichtbaar als de pastoran-

Ryan van Eijk

- secretaris Centrum voor Justitiepastoraat, Tilburg,
- r.-k. justitiepastor, Vught.

dr. Fons Flierman

- r.-k. justitiepastor, PI Grave en PI Zutphen

ten ter sprake komen. Het beeld dat oprijst, is dat van een diversiteit aan culturen, nationaliteiten en talen, met als gemeenschappelijke noemer een multi-problem achtergrond. Vele pastoranten blijken getekend door sociaaleconomische achterstand, gebrekkige (sociale) vaardigheden, gebroken gezinnen, uitzichtloosheid en overlevingsscenario's. Er doemt een wereld op van kwetsbare en maatschappelijke 'losers', misschien wel het meest concreet - en schrijnend?- tot uiting komend in het feit dat in meerdere verhalen gevangenen ook gekleed moeten worden (Boselie, Bosboom, Burgering).

Deze gelegenheidsgemeenschap van door justitie bijeengebrachte mensen met een multi-problem background blijkt wel opmerkelijk religieus ontvankelijk te zijn. Er is sprake van geseculariseerde en onbewuste religiositeit, maar niet van weerstand of afkeur (van de Heijning). Er wordt eerder religieuze nieuwsgierigheid gevonden (Bosboom) of zelfs veel geloof (Niati), en een van de pastores (Boselie) stelt zelfs: 'nergens was ik zo vanzelfsprekend pastor.' Blijkt hieruit dat nood inderdaad leert bidden? En als dat zo is, hoe dat te wegen? Zijn hier consequenties te trekken door beleidsmakers? Als er iets is dat gedeeld wordt tussen pastoranten en pastores dan lijkt dat goed samengevat te kunnen worden met het woord 'onmacht'. Zowel pastores als pastoranten voelen zich onmachtig iets radicaal (aan de wortel) aan te kunnen pakken en zo de situatie

te veranderen. Dit gevoel tekent de akker, zowel het leven als het werken op de akker. De problematiek is meestal te groot en te ingewikkeld, de middelen te gering, de individuele mens te klein en overvraagd. Wat overblijft is een pastoraat dat vooral bestaat uit elkaar ondersteunen bij het uithouden (Niati), een onbevooroordeeld luisterend oor bieden (Bosboom), uitlatklep zijn, een veilige (barmhartige, van de Heijning) haven in een gevaarlijke wereld bieden en nog veel meer (Boselie). De pastores zelf lijken in elk geval door hun werk ook anders te zijn gaan kijken naar hun medemens: dader en slachtoffer blijken te kunnen samenvallen (Boselie), de tegenwoordig tot maatstaf uitgeroepen en politiek veel geroemde eigen individuele verantwoordelijkheid blijkt voor vele mensen te hoog gegrepen. De individuele mens is vaak te klein en zwak, terwijl de eisen en verwachtingen betreffende levensopdracht te lastig of te groot blijken. Wat uiteindelijk rest is mededogen en ondersteuning om het leven zo goed mogelijk te leven in de – beroerde – gegeven omstandigheden.

De positionering en identiteit van de pastor

Positionering en identiteit worden enigszins inzichtelijk door te kijken naar de relatie van de pastor met de traditie en met de pastoranten. Alle pastores plaatsen zich expliciet in een Bijbelse traditie: er is niemand van hen die zichzelf en zijn werken niet rechtstreeks relateert aan de

bijbel. Verwijzingen naar Bijbelse figuren en verhalen (Jesaja, Jezus (van de Heijning); Barmhartige Samaritaan (Boselie), Mozes, Paulus (Niati) en de werken van barmhartigheid uit Mattheüs 25 (Bosboom en Burgering) en het gebruik ervan in hun werk (als bron van inspiratie en als werk-instrument) komen veelvuldig terug. Eveneens zien we dat alle pastores zich plaatsen in de traditie van behoren tot een grotere geloofsgemeenschap: zo spreken ze over de verbinding leggen met de geloofsgemeenschap buiten de gevangenis, en gedetineerden die kinderen van God zijn, Gods volk zijn en over broeders en zusters van elkaar zijn.

Als het over de positionering jegens de pastoranten gaat, is er wel een opvallend onderscheid te zien. Enerzijds zijn er twee pastores die een belangrijk aspect van hun identiteit met hun pastoranten delen en anderzijds drie pastores waarbij hier minder sprake van is. In de schaal van nabijheid en afstand blijken de vrouwelijke pastor in de vrouwegevangenis en de Afrikaanse pastor in de vreemdelingenbewaring duidelijk en meer te neigen naar de nabijheid. Zij lijken zich meer te identificeren met hun pastoranten dan de andere pastores. De Afrikaanse pastor spreekt expliciet in de inclusieve vorm over zichzelf en zijn pastoranten (Niati: "We houden kerkdienst, we bidden, Het is Gods volk. En dat volk zijn wij".) en de vrouwelijke pastor laat zich slaaprust ontnemen door haar betrokkenheid en stelt zelf: "ik houd te weinig

afstand. ... Niet professioneel? Ik weet het niet. Jezus was daarin ook niet professioneel” (Boselie). De drie andere pastores lijken toch een andere balans te hebben gevonden tussen afstand en nabijheid en zich minder te identificeren met hun pastoranten. Het gaat bij hen om houdingen die te omschrijven zijn als beschouwende betrokkenheid (van de Heijning), nuchtere presentie (Bosboom) en diaconale verantwoordelijkheid (Burgering).

Aparte doelgroep?

De bijdragen die gaan over de periode na detentie getuigen van een andere toonzetting en wijzen op een andere invalshoek, maar hebben met de bijdragen van de justitiepastores gemeen dat ze de weerbaarheid laten zien van de maakbaarheid van het leven. De parochiegemeenschap blijkt moeilijker richting de geformuleerde diaconale doelen te bewegen dan verwacht en gehoopt, en ook de weg naar werk blijkt een pad dat niet over rozen gaat.

Ex-gedetineerden als
een aparte ‘doelgroep’:

**onbewust
continuering van
detentieverleden?**

Deze twee bijdragen ademen meer een sfeer van ex-gedetineerden helpen hun ‘leven in te richten’. Onduidelijk blijft echter of de geboden nazorg en de zoektocht naar werk daadwerkelijk een wens van de ex-gedetineerden zijn. Of is het een goedbedoeld en ongetwijfeld zinvol aanbod dat echter vooral voortkomt uit een zichzelf opgelegde opdracht als parochie of organisatie, en daarmee gericht op ‘objecten’ van zorg, namelijk ex-gedetineerden? Hier is een kritische kanttekening bij te maken. In hoeverre is het zich specifiek richten op ex-gedetineerden als een aparte ‘doelgroep’ niet een onbewust en subtiele continuering van de neiging om mensen in beginsel eendimensionaal te benaderen, namelijk op basis van hun detentieverleden? Mogelijk risico is dat ex-gedetineerden daardoor als groep ‘apart’ gezet en dus uitgesloten blijven worden. Dat zou kunnen betekenen dat men ongewild meewerkt aan stigmatisering. Juist de verhalen van de justitiepastores maken helder dat er naast de gemene deler van detentie weinig gemeenschappelijks is tussen de afzonderlijke gedetineerden, maar dat daarachter een breed scala aan multi-problemen schuilgaat en dat het bij detentie gaat om een grote diversiteit van mensen wat betreft hun achtergrond van nationaliteit, cultuur, taal en vaardigheden. Als dat klopt, moet misschien wel de conclusie getrokken worden dat gedetineerden slechts tijdens detentie een groep vormen, en wel enkel en alleen door het feit dat

ze in detentie zijn. Na de detentie is er eigenlijk geen groep meer, en dus ook geen doelgroep. Dat zou betekenen dat het justitiepastoraat vooral gelegenheidspastoraat is. Vraag is wat dit betekent voor de bejegening tijdens en na de detentie.

Lessen worden door de parochiepastor getrokken wanneer hij concludeert dat het verstandiger lijkt het bestaande te voeden en in goede banen te leiden en niet primair te kijken naar ‘wat willen we?’ maar naar ‘wat kunnen we?’ als geloofsgemeenschap.

Terugblik

Justitiepastoraat vindt plaats in een aparte wereld, duidelijk gescheiden en ‘uitgebannen’ van de ‘gewone wereld’. De pastoranten bestaan uit een grote diversiteit aan mensen, die met elkaar delen dat ze apart gezet zijn en in hoge mate uitgesloten om te participeren. De diversiteit en nuance achter die uitsluiting lijkt te verdwijnen achter een eendimensionaliteit: de situatie (detentie) bepaalt de identiteit (gedetineerde). Maar ook na ophefing van de situatie blijft de identiteit (en de reductie tot (ex)-gedetineerde) bestaan. Het blijkt de wederopname in de ‘gewone wereld’ te belemmeren. De pastores zijn geworteld in Bijbel en geloofsgemeenschap en proberen samen met hun pastoranten vanuit een ‘en toch-houding’ te zoeken naar zin en perspectief in een situatie waarin onmacht, onvermogen en uithouden centrale woorden lijken.

‘Ik geef om jou!’

Zuster Ireen is in haar outfit als diacones goed te herkennen, als ik haar als levend museumstuk ontmoet op de expositie in het Utrechtse *Catharijneconvent*. Ze hoort bij een gemeenschap van diaconessen die ongehuwd zijn en levenslang op zakgeldbasis leven in Amerongen. Hun missie is diaconaat, pastoraat, evangelisatie en zending. “Ik help en bezoek al 60 jaar zieken, ouderen en anderen die ons nodig hebben. Zo bezocht ik ooit een jongeman in een tuchthuis. De chocolade voor hem moest ik afgeven, voordat ik een half uur met hem mocht praten in het bijzijn van een cipier. Hij oordeelde, dat ik de pastorale zorg wel kon overnemen. Naar gevangenen gaan, dat was ooit mijn droom.” Als ik haar vraag waar die passie vandaan komt: “Omdat ik hart had voor randfiguren die buiten de boot vallen. Vaak mensen die in hun eerste vijf levensjaren liefde van ouders en omgeving hebben gemist.” De zuster loopt met een plastic gietertje in haar hand, om daarmee aan te geven, dat ze levend water brengt. Ik tref er ook een vrouw die als vrijwilliger van een rechtswinkel juridisch advies geeft aan gevangenen in Heerhugowaard. Dat mag natuurlijk

niet gaan over de strafzaken waarvoor de gevangenen vastzitten. Maar bijvoorbeeld wel over een conflict over een telefoonabonnement. Ze heeft een convenant met de justitiële inrichting. Als symbool heeft de vrouw een wetboek bij zich. Zij wijst me op Coornhert die in de 16e eeuw meent, dat te grote vrijgevigheid één van de oorzaken is van toegenomen bedelarij. In zijn ogen moeten gezonde armen dan ook gewoon werken voor hun geld. Op grond van zijn ideeën besluit Amsterdam een tuchthuis te bouwen voor de opvang van bedelaars en misdadigers: het *Rasphuis*. In plaats van opvoedingsinstituten worden tuchthuizen in die tijd strafinstellingen voor misdadigers. Ze bieden een humaner alternatief voor de vermin-kende lijfstraffen.

Het zijn deze ontmoetingen en ook de getuigenissen via de multimediatour (www.catharijneverhalen.nl) die de tentoonstelling heel levendig en boeiend maken. Ik sta versteld van de vele varianten waarin naastenliefde door de tijden heen heel concreet gestalte heeft gekregen. Een doek met een compositie van een schilderij uit de 16e eeuw over de 7 werken van barmhartigheid waarop

Jan Houben

ook foto's van mensen van nu zijn ingepast verbindt verleden en heden heel treffend. Op schilderijen over de liefdewerken moet ik telkens goed zoeken naar de gevangenen die worden bezocht; vaak staan ze ergens op de achtergrond. Wie goed kijkt ziet ook – en dat vind ik bijzonder – Jezus zelf regelmatig tussen de hulpbehoevenden. Zo wordt Hij op een prent – aan beide voeten in een blok gebonden – als gevangene afgebeeld. In vergelijking met andere werken van barmhartigheid is de aandacht voor het bezoeken van gevangenen heel bescheiden.

Om vertrouwd te raken met het thema ‘naastenliefde’ wordt een vlot en informatief filmpje getoond met een verwijzing naar de parabel van de barmhartige Samaritaan. Aan het einde daarvan wordt gevraagd: “En jij, ben jij een Samaritaan?” Een gewetensvraag voor mij als bezoeker. Ik vind de tentoonstelling een aanrader.

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Utrecht

• • • In onze eerste vergadering van het nieuwe seizoen hebben we bezoek gehad met de voorzitter en beleidsmedewerker van de landelijke VPW. In een geanimeerd gesprek bespraken we verschillende scenario's voor de toekomst van de VPW (landelijk en per bisdom).

• • • De ledenvergadering in maart j.l. vroeg ons de rekeningen van de VPW-U onder te brengen bij een bank waar je verantwoord kunt sparen. Het duurde even, maar inmiddels is het geld ondergebracht bij de Triodosbank en zijn de rekeningen bij de ASNbank en de INGbank opgeheven.

• • • Op 29 september hebben drie bestuursleden het jaarlijkse gesprek gevoerd met de aartsbisschop mgr. W.J. Eijk, de hulpbisschop mgr. Th.C.M. Hoogenboom en de econoom mr. J.I.W.M. Zuidwijk. Het eerste onderwerp betrof het opstarten van de DRPW. Het bisdom heeft toegezegd zich nog een keer over de statuten van de DRPW te buigen en daarna ons te laten weten op welke wijze de herstart plaats zal vinden. Het initiatief ligt dus nu bij het bisdom. Het tweede punt betrof de laatste naamlijst van het bisdom waarin de namen van de pastoraal werkers die met pensioen zijn niet meer worden opgenomen. We hebben de teleurstelling daarover uitgesproken. De visie van de bisschop is en blijft dat gepensioneerde pastoraal-wer-

kers geen bijzondere relatie meer hebben met het bisdom. Het derde punt betrof de gevraagde 10 jaar loongarantie bij een vacature en het invoeren van flexibele arbeidscontracten. Het blijken twee ontwikkelingen met elk hun eigen geschiedenis. De één is om parochiebesturen te beschermen tegen onverantwoorde uitgaven. De tweede is een landelijke ontwikkeling waar dit bisdom zich bij aangesloten heeft. In de perspectieven op een nieuwe baan komen die voor een pastoraal werker samen. Tenslotte is ook nog even het belang van functioneringsgesprekken aan de orde gekomen.

• • • De commissie Toekomst van VPW Utrecht gaat een brainstormsessie organiseren voor collega's die nog langer dan 10 jaar moeten werken voor ze met pensioen zullen gaan.

• • • Nogmaals de datum voor de volgende ledenvergadering: donderdag 19 maart 2015 in Elst.

| Marion Korenromp

■ VPW Rotterdam

• • • Op onze Algemene Ledenvergadering op 25 september in Delft hadden we een workshop geleid door Joke Litjens. Het thema was: 'Preken, beziel van uit je kracht'. In de kapel van de Raamstraatkerk gaf Joke ons een geleide meditatie. Daarin las zij de evangeliezing voor van de 28e zondag van jaar A. Wij dachten er over na, probeerden te voelen wat de

tekst met ons deed. Na de meditatie vond een uitwisseling plaats van wat een ieder had ervaren. Weer terug in de zaal van de pastorie heeft Joke met ons een aantal zaken doorgenomen die van belang zijn bij het maken van een overweging. De tijd was snel om, zoals altijd als iets goed is... Leerzaam en boeiend! Er was een mooie groep van 10 collega's die meededen. Wij hebben er zeker wat aan gehad, voor onszelf én voor ons werk!

In het huishoudelijk gedeelte zijn de leden geïnformeerd over enkele belangrijke punten uit het arbeidsvoorwaardenoverleg tussen LKR en ICORA, zoals de intrekking van de zending als pastoraal werker door de bisschop zodra je gepensioneerd bent; de mogelijkheid van een arbeidscontract op projectbasis in het kader van de flexibilisering van de arbeid; de mogelijkheid van een tijdelijke aanstelling afhankelijk van de financiële draagkracht (van 3-5 jaar) van een parochie. M.n. dit laatste punt vroeg om een toelichting. Voor pastorale werkers die van werkplek willen wisselen is het behouden van een contract van onbepaalde duur echter wel onderhandelbaar.

• • • Op 13 november heeft het bestuur met voorzitter en beleidsmedewerker van VPW Nederland gesproken over de toekomst van de VPW. Al daalt ook in onze diocesane VPW het ledental, toch zien we nog voldoende reden en ook mogelijkheden om ons te blijven inzetten voor het voortbestaan van de vereniging.

| Wim van Paassen

■ VPW Groningen-Leeuwarden

• • • Tijdens de ALV van 7 oktober jl. was bisschop Gerard de Korte onze gast. Na een heldere inleidende tekst van het bestuur waarin de vragen en zorgen van de leden goed werden verwoord, gingen we met elkaar in gesprek over onderlinge verbondenheid, gedeelde verantwoordelijkheid en verschillende kerkbeelden. Jos Oostrik leidde het gesprek. Ook de kerkelijke regelgeving rond de vieringen in de Goede Week en Aswoensdag werden in een open sfeer besproken. Mooi was dat de bisschop de spagaat waarin veel pastores zich bevinden herkende. Die spagaat geldt namelijk ook voor hemzelf. Een goede bijeenkomst die vraagt om een vervolg.

• • • In het huishoudelijk deel van deze ALV werd Wiebe Mulder gekozen in het bestuur. Het bestuur dat op 29 oktober bijeen kwam en Jan Franken en Ina van de Bunt mocht verwelkomen om met elkaar van gedachten te wisselen over de toekomst van de VPW. Tevens werden de bestuurlijke taken die Jan Langelaan altijd deed onder de andere bestuursleden verdeeld.

• • • Jan Langelaan heeft afscheid genomen van het bestuur, maar niet van de VPW. Hij verwoordt dit heel mooi in onderstaande tekst.

“Dag vlinder

Weggaan uit het bestuur is iets anders dan het huis van de VPW verlaten het gedachtegoed van de vereniging vaarwel zeggen.

Weggaan kun je zien als een soort van blijven. Niemand

hoeft afscheid te nemen want je gaat niet echt weg.

Het is gewoon een nieuw begin, gelijk een vlinder.

Jan Langelaan,

Vlinderstad Emmen, 10 september 2014”

Jan, bedankt voor al je werk voor de VPW!

• • • Overig nieuws: per 15 oktober 2014 is Jan van Beek benoemd als pastoraal werker in de St. Antonius van Paduaparochie (Sneek, Blauwhuis, Roodhuis en Heeg). Jan, proficiat met deze benoeming!

Wiebe Mulder (die deze rubriek van Jan Langelaan overneemt)

| Wiebe Mulder

■ VPW Haarlem-Amsterdam

• • • Op 23 oktober jl. hadden we weer ons protocollaire gesprek met bisschop J. Punt en hulpbisschop J. Hendriks. Het ging vooral om reacties van het bisdom op onderwerpen die we de vorige keer in de week gelegd hadden. Ook het bisdom hecht veel waarde aan studie en permanente vorming van pastores. De jonge garde pastores wordt de eerste vijf jaar echt gevolgd en als er onvoldoende deelname is aan de vervolgactiviteiten, worden ze hierop aangesproken. Voor pastores die al wat langer aan het werk zijn, wordt volstaan met aanbevelingen om toch vooral te komen. Een soort puntenstelsel zoals bij de PKN ziet de bisschop niet zitten.

De vorige keer hadden wij de wenselijkheid bepleit van het houden van een dio-

cesane synode dan wel het opzetten van een bisdombreed beraad. De bisschop had dit globaal besproken met zijn gremia en benadrukte het belang om eerst vast te stellen welke thema's je aan de orde wilt stellen bij zo'n diocesane synode. Van onze kant hebben we gewezen op de ervaringen van het bisdom Trier. Daar is het brainstormen zelf (over de doelstelling) een onderdeel van de voorbereiding. Met het bisdom is daarom afgesproken dat we een denkgroepje gaan vormen van twee mensen uit de priesterraad, twee uit de DPR en twee uit de VPW. Volgende keer gaan we hiermee verder.

We hebben ook stilgestaan bij de voortgang van de synode (in Rome) over huwelijk en gezin. Van onze kant is gepleit voor een breed gesprek over het nog voorlopige zogeheten Documentum laboris. De bisschop benadrukte het belang van de standpunten van de kerk tot nu toe, gebaseerd op bijbelse noties. Hij verwacht van een breed gesprek vooral herhaling van wensen en geen oplossingen. Het gaat, zo hebben wij betoogd, om onderwerpen die heel dicht bij het dagelijks leven van mensen liggen en daarom is het van belang dat velen zich daarover uitspreken. De bisschop houdt het er vooralsnog op dat hij het Documentum laboris alleen gaat bespreken met de gremia. Na het protocollaire gesprek hebben een paar leden aan ons bestuur gevraagd om toch vooral werk te maken van het vervolg van die synode. Dit heeft intussen geresulteerd in een verzoek aan de VPW Nederland om te zoeken naar een
Lees verder op pagina 24

geschikte aanpak op landelijk niveau. Nieuw in dit protocolaire gesprek was het agendapunt over de antwoorden van de bisdommen op vragen van de LKR van 15 januari 2014. De VPW Nederland heeft een inventarisatie gegeven van die antwoorden rond de verwachte terugloop van banen voor pastoraal werk(st)ers, boven-taligheid van pastoraal werk(st)ers en over de mogelijke instroom van priesters, diakens, pastoraal werk(st)ers en anderen. Desgevraagd liet de bisschop weten, dat alleen incidenteel sprake kan zijn van de benoeming van een pastoraal werk(st)er. Reden hiervan is de precaire financiële situatie van de parochies. We discussieerden daarom ook over de samenstelling en het juiste beeld van het inkomen van priesters en diakens. De VPW gaf aan, dat er op deze manier voor vrouwen geen mogelijkheid meer is om in de r.-k. kerk gesalarieerd pastoraal werk te doen, omdat zij geen diaken kunnen worden. De bisschop wees op de mogelijkheid voor vrouwen om catechiste te worden. Dit is een nieuw ambt, ingesteld door het bisdom Haarlem/Amsterdam en als zodanig uniek in Nederland. Zij kunnen dit werk doen als vrijwilligster, maar ook gesalarieerd. De Tiltenberg is het opleidingsinstituut voor catechisten.

• • • Van een ander karakter was onze bijeenkomst op 11/11 om 11 uur. Terwijl andere VPW'en misschien druk waren met Prins Carnaval, wijdden wij ons aan de kunst. Jan Haen, redemptorist, collega

en lid van de VPW liet ons meekijken naar zijn religieuze schilderijen. Maar eerst stonden wij stil bij het overlijden van Bert van Horssen die vooral pastor is geweest als vlootaalmoezener. Tijdens de Algemene Ledenvergadering in mei vertelde hij me nog dat hij graag weer wat meer aandacht wilde gaan besteden aan de VPW. Eerder in het jaar is Henny Post overleden. Beiden waren lid van onze VPW en lieten zich regelmatig zien bij onze vergaderingen. We zijn hen dankbaar voor hun betrokkenheid.

• • • Kunst is de taal van de ziel, zo ziet Jan Haen zijn artistieke werk. Hij heeft lang gewoond en gewerkt in Zuid-Afrika in de tijd van de Black Theology. In diverse kerken daar ging hij samen met parochianen aan de slag, niet om zomaar zijn visie, maar om de beleving van gewone mensen in relatie met bijbelse voorstellingen in schilderijen tot uitdrukking te brengen. In de fraaie beelden op het projectiescherm zagen we terug hoe mensen hun dagelijks leven lieten meeklinken in de soms meterslange schilderijen in de kerken daar. Ook in onze omgeving heeft hij artistiek werk gemaakt zoals een scheppingsverhaal in een PKN-kerk in Aalten. In Duitsland heeft hij samen met hangjongeren een viaduct beschilderd. Jan Haen woont in Weesp en liet ons natuurlijk ook even meekijken met zijn kleurige vormgeving van een Communieproject. Wie dit en veel meer wil zien en horen kan contact met hem opnemen: tel. 0294-430332; e-mail collart@kmo-advies.nl De vijftig leden en niet-leden waren enthousiast over zijn presentatie.

• • • Het was een onderdeel van ons jaarlijkse Babbelonië, een dag van ontmoeting en babbeldebabel. Na een korte gebedsdienst deden we dit laatste uitgebreid en voorzien van eten en drinken. Het bleef dan ook nog lang onrustig in Krommenie.

| Jan van Diepen

■ VPW Breda

• • • **“Mag het ietsje meer zijn?”** Onze Bredase vice-voorzitter, pastoraal werker Jan Hopman, ging vorig jaar met emeritaat, pardon: met pensioen. In Breda-Noord is hij een begrip als het gaat om de diaconie. Jan blijft dit werk voortzetten, ook buiten kerkelijk verband: hij heeft met een paar andere Bredanaars een welkomstcomité opgericht voor de 390 vluchtelingen die in de leegstaande gevangenis *De Boschpoort* worden opgevangen, beter bekend als *De paraplu*. Dat is weer veel werk voor onze collega, maar daar ziet hij niet tegenop. Ludiek is de inzameling van honderden paraplu's die onderdeel gaan uitmaken van het welkomstgebeuren. Jan heeft ook een brief geschreven naar de Bredase bisschop, waarin hij hem vraagt een duidelijk teken te stellen, zodat de gelovigen weten dat ook hij als mens, als gelovige en als bisschop achter deze concrete opvang van vluchtelingen staat. Juist nu ik dit schrijf komt er een melding binnen waarin Jan meedeelt een brief van de bisschop te hebben ontvangen. De bisschop schrijft dat hij de adhesie heeft uitbesteed aan zijn vicaris in Breda en verder komt hij niet verder dan de actie vurig aan te bevelen. Een citaat: “Evenals paus Franciscus

proberen wij in het Bredase bisdom Christus na te volgen. In zijn inspireren-de preken en teksten vraagt onze paus steeds om consequente navolging van Christus, maar niet dat de mensen de paus kopiëren.” En verder: “Het gaat iets van jezelf kosten.” De bisschop citeert ook nog zijn voorganger, bisschop Muskens: “Wees niet bang.” Ik ben geneigd te zeggen: “Bisschop, prima, maar mag het ietsje méér zijn, eh....uzelf mis-schien?” Nu weten wij wel dat in de Bredase binnenstad ook nog een ander comité is opgericht, namelijk tégen de komst van deze vluchtelingen, want zó gaat dat in ons landje: ‘not in my back-yard’. Waarde van huizen, onrust, criminaliteit, je kent dat wel. En misschien zitten er in dat comité ook wel een paar vrome katholieken, die – ook dat nog – elke zondag in de kerk zitten, wie weet. “Tja, je zult maar bisschop zijn”, denk ik dan weer.

• • • We zitten met dit thema dan helemaal in de komende algemene leden vergadering van 9 oktober a.s. in Hoeven. Ons lid Niek van Waterschoot en de Rotterdammer Connie van den Broek, consulent maatschappelijke activering bij *Mara*, zullen het thema inleiden met praktijkverhalen. We hopen een steentje bij te dragen in de oplossing van de vluchtelingenproblematiek. We hebben een lange weg te gaan, want we zijn er pas als de waarde van huizen met de komst van vluchtelingen niet vermindert, maar verméerdert.....!

• • • De ‘luxe’ van het niet-weten

Op 5 maart 2015 organiseert de VPW-Breda een studiemiddag in Rilland over

‘Het hart van het pastoraat’. Wij vinden de tekst dermate belangrijk voor de ontwikkeling van het pastoraat in een krimpende kerk, dat wij er zelfs enkele uren extra voor reserveren. We beginnen om 12.30 uur met een lunch: dat zal naar we hopen niet alleen ons lichaam sterken, maar ook onze geest inspireren. We duiken diep de tekst in met een praktische vraag: welke veranderingen zijn er nodig om ook de mensen te bereiken die van de kerk min of meer zijn vervreemd? En gaat het dan over “herevangeliseren”. Ik denk van niet! Er is in een burgerlijke samenleving als de onze een meer fundamentele ommekeer nodig, aldus wist Johann Baptist Metz al in 1979 te vertellen. Ik hoor deze boodschap zelf al jaren in de diverse ekklesia’s die ik bezoek. Het onderwerp komt trouwens ook aan de orde tijdens het protocollair gesprek op 2 december bij de bisschop, die zich tijdens het vorige gesprek zomaar liet ontvallen dat hij niet wist hoe de toekomst er in het Bredase bisdom uit gaat zien. Spoort dat niet prachtig met wat we in de brochure lezen? Ook wij weten het niet: wat een luxe! Dat wordt ongetwijfeld een boeiend gesprek tussen niet-weters. Dit hoofdonderwerp wordt verder gelardeerd met enkele prangende vragen over het aantal fte’s dat we in de komende vijf jaar mogen verwachten. In 2015 gaan weer een aantal mensen met emeritaat of pensioen. Het gaat hard in Breda. In vervolg daarop komt de vraag aan de orde hoe gepensioneerde pastorale werkers m/v hun talenten kunnen inzetten op plaatsen waar ze niet gewerkt hebben. En voor de werkers in het veld hopen we

mee te kunnen praten over de invulling van de voortgezette pastorale vorming, van bisdomzijde – och arme – één dag in het jaar. Dan mag je die dag wel extra benutten, vind ik, en niet vermorsen met een volstrekt nodeloze uitleg over het bisdombeleid.

Ons diocesane vormingscentrum heeft een mooie naam gekregen: *Franciscus-centrum*, tegenhanger van de Antonius-academie. De laatste beweegt zich meer op het terrein van de theorie, het vormingscentrum op de pastorale praktijk, met de catechese en de diaconie als speerpunten. Dat is goed doordacht van onze bisschop: Antonius was immers een geleerde pastor, Franciscus een man van de evangelische praktijk. We blijven, zeker in deze advent, hopen op een reveil.

| Frans Vermeulen

■ VPW Limburg

• • • November was een drukke maand waarin van alles de revue gepasseerd is. Onze eigen najaarsvergadering stond meteen op 6 november op het programma. De leden bogen zich allereerst over een aantal vergaderpunten waarvan het meest belangrijke wel is, de ontwikkeling van de VPW als (landelijke) vereniging en belangenbehartiger en hoe die rol voor de toekomst vorm kan krijgen. Het landelijk bestuur heeft daartoe inmiddels met de verschillende afdelingsbesturen gesproken en maakt dit punt inzet van een meningsvormend proces in 2015. De ALV in het voorjaar zal derhalve in dat teken staan. De afdeling Limburg wil haar eigen voorjaarsvergadering voor de lan-

Lees verder op pagina 26

delijke bijeenkomst plannen om de verschillende aspecten in eigen gelederen te kunnen bespreken. De leden zijn daarmee akkoord gegaan.

- • • Hoofdmoot van de afdelingsvergadering werd gevuld met een thematische voordracht en presentatie rondom het *Hooglied* door Riny van Vlijmen en Jan Leemans. Op een uitermate betrokken manier werden vorm en inhoud van het prachtige Oudtestamentische geschrift dichterbij gebracht en geduid, gelardeerd met prachtige muziek en beelden. Een aanrader voor afdelingen die het eens anders over de Liefde willen hebben.

- • • De laatste aflevering van *VPWinfo.nl* werd de lezing van Prof. Nissen al kort aangeduid in het kader van een tweetal jubilerende instellingen in Venlo. Nissen schetste op overzichtelijke wijze van de afgelopen halve eeuw de ontwikkelingen in kerk en samenleving en de (on-) mogelijkheden die dat heeft opgeleverd. En hij gaf een voorzichtige voorzet richting toekomst. Dat beeld was verre van af, maar biedt minstens kansen voor nieuw verstaan van kerk en gemeenschapsvorming. In januari neemt Erik Borgman het stokje over.

- • • Medio november is er verder in een samenwerkingsverband van verschillende diaconale organisaties en het *Netwerk DAK* een netwerkdag in Weert georganiseerd. Daarin ging het vooral om de zgn. 'kwetsbaren' in onze samenleving en de vraag hoe (diaconale) projecten daar mee omgaan. Andries Baart verzorgde een uitermate boeiende inleiding over presentie. Hij fileerde veel huidig zorgbeleid en ontmaskerde een aantal clichés als regelrecht verkeerd taalgebruik. Deelnemers aan de dag konden vervolgens deelnemen aan een aantal workshops waar aspecten van de presentietheorie in praktijk gebruikt worden. De dag was een boeiende analyse van wat er in zorgland speelt en waar o.a. pastoraat mee van doen en te dealen heeft.

- • • Vervolgens moet er dank uitgaan naar Bert Paquay, een betrokken (VPW-)lid van het werkverband *Pactief*. Hij heeft jarenlang deelgenomen in de werkgroep die de studiebijeenkomsten voorbereidt o.a. voor VPW-leden van de afdeling.

| Piet Linders

Werkkostenregeling

Met de werkkostenregeling die per 1-1-2015 verplicht ingaat voor alle werkgevers kunnen werkgevers binnen de vrije ruimte (1,2% van de fiscale loonsom per werkgever) onbelaste vergoedingen aan werknemers geven. Na een uitgebreid onderzoek heeft een commissie van werkgevers (ICORA) en werknemers (LKR) besloten om geen algemene regeling in de RPW hieromtrent op te nemen omdat de situaties per parochie te zeer verschillen en omdat de vrije ruimte bij kleinere parochies gering is. Als de vergoedingen de vrije ruimte te boven gaan, wordt er direct 80% belasting over geheven. Bovendien komt van de huidige vergoedingen en verstrekkingen eigenlijk maar één in aanmerking voor de nieuwe werkkostenregeling. Dat is het belaste deel van de reiskostenvergoeding voor dienstreizen (datgene boven de € 0,19 per km wat neerkomt op € 0,13 per km.).

Aan het omzetten hiervan in een landelijke regeling zitten veel risico's zeker voor kleinere parochies door het hoge tarief van 80% belasting als de vrije ruimte overschreden wordt. Dat kan tot rechtsongelijkheid onder collega's gaan leiden tussen werkers in een grotere of een kleinere setting. Daarvoor kiest ICORA-LKR niet.

Wel komt er een handreiking in de diocesane regelingen hoe parochies de vrije ruimte kunnen benutten en dat dat het best voor collectieve verstrekkingen aan alle medewer-

kers van de parochie ten goede kan komen zoals: personeelsuitje, kerstpakket, gezamenlijk etentje e.d. Tevens zal de parochies aanbevolen worden om als werkgever ruimhartig te zijn in de verstrekking van smartphones, tablets en laptops, immers belangrijke instrumenten zijn in het werk van pastoraal werk(st)ers. Die verstrekking is mogelijk door de verruiming van het noodzakelijkheids criterium; daardoor wordt deze niet als loon in natura gezien.

Afscheid Jos Deckers

Jos Deckers, pastoraal werker in bisdom 's-Hertogenbosch, heeft woensdag 19 november afscheid genomen als voorzitter van de LKR. Hij heeft dat 5 jaar gedaan en was in totaal 9 jaar lid van de LKR. Voor VPWinfo.nl blikten we even terug.

Waarom ben je dat werk überhaupt gaan doen?

Ik zat toentertijd ook in een schoolbestuur met een werkgeversverantwoordelijkheid en daar wilde ik het goed regelen voor het personeel. In de LKR kon ik als werknemer ook een bijdrage leveren aan goede arbeidsvoorwaarden.

Wat is in die hele periode jullie belangrijkste resultaat geweest?

Dat zijn er twee. Eerst dat de CAO W&MD de referentie-CAO is geworden en dat we steeds meer zijn gaan aanslui-

ten bij wat in Nederland gebruikelijk is. En dat er in de laatste RPW mogelijkheden voor functioneringsgesprekken staan. Dat geeft mogelijkheden voor werkgever en werknemer om de kwaliteit van het werk te verbeteren, dat is belangrijke winst. Op het DPC heb ik 10 jaar lang heel positieve ervaringen opgedaan met 2 keer per jaar functioneringsgesprekken, belangrijk voor de ontwikkeling van het werk en voor de persoonlijke ontwikkeling van de werker.

En nog één: dat we de benodigde verhoging van de pensioenpremie tegelijk met de overgang naar de andere salarisschalen aan de verhoging van die salarissen hebben kunnen koppelen waardoor werkers er netto niet op achteruit gingen. Mede daardoor hebben we de pensioenen goed op peil kunnen houden.

Wat is je tegengevallen of waaraan bewaar je slechte herinneringen?

Wat ik schrijnend vind is het gebrek aan waardering van werkgevers voor het vele werk dat door pastoraal werk(st)ers gedaan wordt. Alles draait om de financiële problemen van parochies, waarvan ik weet dat die reëel zijn. Ruimte voor iets extra's was er niet, dat merkten we bijvoorbeeld bij de discussie over het verhogen van de eindejaarsuitkering. We blijven daarin ver achterop bij bijvoorbeeld predikanten en de CAO W&MD. Dat is niet goed, waardering heeft ook een financiële component.

Het gesprek over uitloopschalen om iets extra's te kunnen doen werd altijd afgekapt van werkgeverszijde, dat heb ik als vervelend ervaren. Overwerk wordt bij ons niet uitbetaald maar gecompenseerd, maar er zijn nu eenmaal situaties waarbij

compenseren niet mogelijk is en het is jammer dat er dan niet iets extra's kan gebeuren.

Wat zie je als een belangrijke uitdaging voor je opvolgers?

Ik zou het zinnig vinden als er aan een goed systeem van functionerings- en beoordelingsgesprekken extra periodieken gekoppeld worden. Daar is nog veel voor nodig en tevens is daar een wereld te winnen.

Is er nog iets wat je kwijt wil?

Ik heb het altijd van belang gevonden dat er ondanks de meningsverschillen die er veelvuldig waren toch een goede onderlinge verstandhouding was. Misschien heeft dat ook wel te maken met ons werk. Ik heb me er altijd voor ingezet om de sfeer goed te houden.

Tijdens dezelfde vergadering nam een andere oude rot uit de LKR, na 11 jaar, Tom van der Rijken ook afscheid. Hij heeft tijdens zijn LKR-periode ook een aantal jaar deel uitgemaakt van het bestuur van het pensioenfonds.

Scuba duiken!

Ik weet niet wat het is, maar binnenkort 'ken' ik het voor de deur van 'me kerkie' doen: scuba duiken! En als scuba duiken me niet zou bevallen kan ik altijd nog gaan 'raften', ook voor de deur van 'me kerkie'. Volgend jaar zomer hoef ik niet meer naar de Dordogne of naar Lourdes. Ik blijf lekker thuis om te surfen, te raften, te kanoën, te zwemmen en... om te scuba duiken!

Eindelijk wordt de vieze groene smurrie, de appendix van de rivier de Rotte, het troosteloze stukkie Rotterdam, het bouwputje van de wederopbouwarchitectuur onder handen genomen. En dat allemaal dankzij het *Stadsinitiatief*, een soort songfestival voor creatieve ideeën waar de meeste stemmen gelden. Dus kwam *RIFo10* dit jaar als winnaar uit de bus.

RIFo10 houdt in dat er aan de voorkant van onze kerk, aan de Steigerse gracht, een installatie wordt geplaatst die perfecte golven tot 1,5 meter hoog door de Rotte laat rollen en die ervoor zorgt dat Rotterdammers kunnen scuba duiken.

Je kon ook stemmen op het *kanon van Rotterdam*. Op de Coolasingel zou dan reuze kanon geplaatst worden die iedere dag om 18.00 uur een knal zou laten horen om te vieren dat de dag nog niet voorbij is.... Die is het net niet 'geworre'. Ik heb allemaal het niet verzonnen maar het schijnt dat ik trots mag zijn op het winnende initiatief. Onze burgemeester Ahmed Aboutaleb zei het zelf: 'Rotterdam

wordt nog leuker en nog mooier, het zet Rotterdam op de kaart!

Is het nou erg om een badkuip voor je deur te krijgen? Is het erg dat er heisa voor de deur komt, dat het geluid van Rotterdam doordringt tot het Allerheiligste? Is het erg dat.....of kan het impuls geven aan de wijze waarop wij kerk willen zijn: *Citykerk*!

Bouwen aan de stad

Rob Lijesen

Natuurlijk, het is lastig. Het roept vragen op zoals: hoe doen we dat met uitvaarten, met onze orgelconcerten op de zaterdagmiddag, onze meditaties, ons rozenkransgebed: al vijftienvintig jaar! Het is lastig, dat is waar. Redenen genoeg om in valkuil van bezwaarschriften te trappen, protest aan te tekenen...

Maar ik zie het al voor me: ons prachtige kerkplein wordt omgebouwd tot een religieus terras waar mensen gastvrij worden ontvangen. We zetten er een prachtige boekenkast neer met openingen naar alle vier de windstreken, waar je een spiritueel boek mag uithalen en eventueel één of meer terug mag zetten. De Maria-

kapel, die nu al dagelijks open is, wordt de plek waar sportief Rotterdam even tot rust mag komen, een kaars mag opsteken voor datgene wat er leeft in de stilte van het Rotterdamse hart, wat je wakker houdt bij dag en bij nacht aan zorgen, vragen, verdriet, maar ook vreugde! En eerlijk is eerlijk: een kaarsje opsteken is goed voor het ultieme vakantiegevoel, je bent immers een dagje uit! Zonder gekheid: onze kerkdeuren staan open, uitnodigend: kom maar naar binnen, dan komen wij naar buiten. Ergens zullen we elkaar wel ontmoeten.

Het zou zomaar kunnen zijn dat het rieten mandje, waarin parochianen iets bijdragen voor de voedselbank, te klein zal zijn. Het zou zomaar kunnen dat de religieuze tentoonstellingen, die met zorg en aandacht worden samengesteld, drukker bezocht zullen worden, drukker dan ooit. Het zou zo maar kunnen dat missionair pastoraat vernieuwde handen en voeten krijgt. Het zou zo maar kunnen dat de klank en kleur van de *Citykerk* in combinatie met de klank en kleur van *RIFo10* een mooie symfonie wordt die we samen gaan schrijven en uitvoeren. Het zou zo maar kunnen....

Zomer 2015, dan is het zo ver. Dan rolt de eerste perfecte golf van 1,5 hoog vlak voor de deur van me 'kerkie'. De winter zal ik maar gaan gebruiken om mijn zwemdiploma te halen, dat 'scoebt' net wat lekkerder!